

SREDNJE SKLANJATVE IN POSEBNOSTI

Ko govorimo o tipičnih končnicah samostalnikov srednjega spola, opisujemo **1. srednjo sklanjatev**. Sklanjatve so **vzorci**, po katerih se ravnaajo samostalniki, ko jih **sklanjamo**. Za srednji spol poznamo **štiri sklanjatve**. Poglejmo si najprej nekaj primerov.

*Moja babica ne zna voziti **kolesa**.*

*Sestrična je iz **Novega mesta**.*

*Ko smo se vračali z **morja**, je močno deževalo.*

Kaj opaziš? Za ponazoritev smo pri vseh povedih uporabili **rodilnik**. Za srednji spol v rodilniku uporabljamo **končnico -a**, kot vidiš, pa se nekatere besede pri sklanjanju **preoblikujejo**. Zato si bomo najprej pogledali prvo srednjo sklanjatev z vsemi posebnostmi, na koncu pa omenili še **ostale tri sklanjatve**, ki so **precej bolj redke**.

PRVA SREDNJA SKLANJATEV

Najprej si poglejmo 1. srednjo sklanjatev. Samostalniki 1. srednje sklanjatve imajo v **imenovalniku** ednine **končnico -o ali -e**, v **rodilniku** ednine pa **končnico -a**. V razpredelnici vidiš vzorec za sklanjanje takšnih samostalnikov.

SKLON	EDNINA	DVOJINA	MNOŽINA
imenovalnik	mesto	mesti	mesta
rodilnik	mesta	mest	mest
dajalnik	mestu	mestoma	mestom
tožilnik	mesto	mesti	mesta
mestnik	mestu	mestih	mestih
orodnik	mestom	mestoma	mesti

Zapomni si: samostalniki 1. srednje sklanjatve imajo v imenovalniku ednine končnico -o ali -e, v rodilniku pa -a.



Posebej pozoren moraš biti na **obliko v dvojini**. Pogosto se namreč zgodi, da samostalniku srednjega spola v dvojini dodamo končnico **-a** namesto **-i**. Pomagaš si lahko tako, da pred samostalnikom v mislih izrečeš **»dve«**, npr. **»dve mesti«**, **»dve kosili«**.

X *V garaži imamo dva gorska kolesa.*

*V garaži imamo **dve gorski kolesi**.*

V prvo srednjo sklanjatev sodijo tudi nekateri **množinski samostalniki**, na primer samostalnik **vrata**. Poglejmo si razpredelnico.

SKLON	MNOŽINA
imenovalnik	vrata
rodilnik	vrat
dajalnik	vratom
tožilnik	vrata
mestnik	vratih
orodnik	vрати

Če razpredelnico primerjaš s stolpcem »množina« pri samostalniku **mesto**, vidiš, da so **končnice enake**.

Pri prvi srednji sklanjatvi pa imamo tudi kar nekaj **posebnosti**. Pogledali so bomo samostalnike, ki dobijo v orodniku **končnico -em namesto -om**, samostalnike, pri katerih se **osnova podaljša**, in samostalnike, pri katerih se **osnova spremeni**.

V gradivu za roditelj in otrok smo že omenili, da samostalniki, ki se končajo na **-c**, **-j**, **-č**, **-š** in **-ž**, dobijo končnico **-em** ali **-ev** namesto **-om** ali **-ov**. Poglejmo si par primerov.

*Včeraj je bila močna toča, kar je škodovalo žitnim **poljem**.*

*Si se že odločil, kaj bo z letošnjim **morjem** – greš na Krk ali ne?*

Zapomni si: če se osnova konča na črko **c, **j**, **č**, **š** ali **ž**, dobi samostanik srednjega spola končnico **-em**.**

Pri številnih samostalnikih od roditelja naprej osnovo **podaljšamo s soglasnikom**. Pogledali si bomo tri skupine: **daljšanje** z **-t**, **-n** in **-s**.

S črko **-t** daljšamo nekatere samostalnike, ki se **končajo na črko -e**. Poglejmo si par primerov.

*Pri sosedu imajo novega **teleta**.*

***Detetu** je na glavo poveznila volneno kapico.*

Nekatere druge samostalnike, ki se **prav tako končajo na črko -e**, **podaljšujejo z -n**. Poglejmo si primer.

*Tako lepega **vremena** še nismo doživeli.*

Zadnja skupina so samostalniki moškega spola, ki jih **podaljšujemo s črko -s**. Poglejmo si par primerov.

*Takoj splezaj dol z **drevesa**!*

*Ob **kolesu** je ležala majhna mačka.*

Pri samostalnikih, ki se **končajo na -r**, **-no**, **-je**, **-lje** ali **-nje**, dodamo oz. »vrinemo« črko **-e** ali **-i**. Poglejmo si par primerov.

*Včasih v Ljubljani ni bilo tako velikih **poslopij**. (poslopje)*

*Monikina družina živi v hiši brez **oken**. (okno)*

*Velika Britanija danes nima toliko **ozemelj** kot včasih. (ozemlje)*

DRUGA SREDNJA SKLANJATEV

Samostalniki 2. srednje sklanjatve so zelo redki. V to sklanjatev sodijo osebne zaimenske besede za 1. in 2. osebo, torej »jaz«, »mene«, »meni«, »tebe« ipd. Poglejmo si primer iz Aškerčeve pesmi, ki pa se pojavlja zelo redko.

Jaz (sonce) sem bilo pred teboj na sveti.

TRETJA SREDNJA SKLANJATEV

Samostalniki 3. srednje sklanjatve imajo v vseh sklonih enako obliko. Ti samostalniki so zelo redki, na primer beseda »doma« ali poimenovanja števil. Poglejmo si nekaj primerov.

Koliko je tri deljeno s pet?

Ljubo doma, kdor ga ima.

ČETRTA SREDNJA SKLANJATEV

Samostalnike 4. srednje sklanjatve sklanjamo enako kot pridevniške besede. Tukaj govorimo predvsem o zemljepisnih imenih, ki pri rodilniku ednine dobijo končnico -ega, v mestniku pa -em.

Si že bil v Krškem?

Blizu Dovjega je včasih živel moja babica.

VAJE

Besede postavi v ustrezen sklon.

Na vrtu so posadili dve _____ (sadno drevo).

Za _____ (naše polje) se začne gozd.

Kdo stoji za _____ (vhodna vrata)?

Za nalogo smo morali prebrati prvih pet _____ (poglavje).

Krogla in kvader sta dve _____ (geometrijsko telo).

Velika mesta so razdeljena v več različnih _____ (okrožje).

Tine in Vid, pospravita _____ (svoje kolo) v garažo.

Po vojni je Nemčija ostala brez _____ (tuja ozemlja).